

Román Raña Lama

Naceu en Vigo en 1960. Doutor en filloxía galego-portuguesa pola Universidade de Santiago de Compostela. Catedrático de lingua galega e literatura no IES do Castro de Vigo. Comezou a súa actividade literaria como narrador. No ano 1979 foi Accésit no Vº Concurso de Narracións Curtas "Modesto R. Figueiredo" co relato "Botella náufraga" (Publicado no volume *Pacífico Sul e outras narracións*, Edicións do Castro, A Coruña, 1980). Ao ano seguinte obtén o premio "Celso Emilio Ferreiro" de poesía do Concello de Santiago de Compostela co libro *Retrato de Sombra en Outono* (Edicións do Cerne, Santiago, 1981). Tres anos despois obtén o premio "Cidade de Ourense" coa obra *Nas areias de outro mar* (Edición do Concello, Ourense, 1985). Foi finalista do premio "Esquíu" co poemario *Extramuros da noite* (Edición Esquíu, Ferrol, 1985). No ano 1985 retornou á prosa gañando o primeiro premio do Xº Concurso de Narracións Curtas "Modesto R. Figueiredo" co conto "O último hexagrama" (Edicións do Castro, A Coruña, 1986). No ano 1987 obtivo o premio "Esquíu" de poesía co libro *Da muda primavera* (Edición Esquíu, Ferrol, 1988). Publicou unha edición crítica da poesía de Manuel-Antonio (*De catro a catro e outros textos*, Edicións Xerais, Vigo, 1989). De novo como narrador, no ano 1989 consegue o premio de novela longa "Eduardo Blanco-Amor" coa obra *O crime da rúa da Moeda Vella* (Edicións Xerais, Vigo, 1989). En 1997 gañou o premio "Martín Códax" de poesía coa obra *Ningún Camiño* (Galaxia, Vigo, 1997). Publicou *A noite das palabras (unha aproximación á poesía galega de posguerra)* (Sotelo Blanco, Compostela, 19). Ten publicado artigos de crítica literaria, ensaios e reseñas nos xornais *Faro de Vigo*, *El Correo Gallego* e *A Nosa Terra* e nas revistas *Grial*, *Escrita*, *Nordés*, *Luzes de Galiza*, *O mono da tinta*, *Nó* e *Clave Orión*. Foi membro do consello de redacción do suplemento literario de *Diario16 de Galicia* e do "Faro das letras". Actualmente colabora coa revista de crítica *Guía dos libros novos*.

219

Autopoética

Máis que repetir aquelas ideas que definen a reflexión sobre o quefacer poético (a necesidade de nomear aquilo que nos estremece e facelo verso, ritmo e diapason da paixón), e que xa expliquei en numerosas ocasións (cada prólogo de cada poemario, algunhas poéticas aparecidas en revistas diversas)

prefiro, neste momento, falar dos poemas que agora publico por vez primeira. Trátase de doce pezas inéditas con algúns elementos comúns. Case todas foron escritas no antigo ano de 1983, cando estudiaba en Compostela e residía nunha casa da rúa Caramoniña, ouvindo a pedra de Bonaval mentres ardía o peito nunha mañá inundada de neves. O primeiro poema, “O lupanar e Manuel-Antonio”, naceu do amor infindo que profeso ao autor de *De catro a catro*, imaxineino visitando un prostíbulo e deixando un anaco do seu corazón entregado a algunha escura concubina; no segundo, “Artur en Fisterra”, seguín a lenda segundo a cal o fatigado espírito do defunto rei da Mesa Redonda visita a nosa Terra en peregrinación á Costa da Morte; o terceiro, “Ebn Duban”, recolle un relato de *As mil e unha noites*, cando alguén trama unha vinganza orixinal, deposita veneno no bordo das páxinas dun libro para que o lector seguro deste, cando humedeza os dedos nos labios para pasar as follas, morra coa pezoña (procedemento que, por certo, copiou Umberto Eco na súa famosa *O nome da rosa*, polo que eu, cando a lin, non me vin afectado pola sorpresa); o cuarto, “Espello tráxico”, trata da eterna dualidade do amor, que fere e deleita a un mesmo tempo; o quinto, “Julius Ceasare”, plasma a conmoción que sentín polo episodio da morte de César, convertido por Shakespeare nun mito indelével; o sexto, “O sosego de Dante”, expón a necesidade de transcendencia para saber levar a morte da amada, cuxo rostro se vislumbra en cada cousa, en cada instante; “Gautamma” rexistra a miña vella devoción por Buda; “La prostitute” deseña unha pregunta acerca do estraño oficio destas mulleres que, a cambio de diñeiro, fan que algúns homes coñezan o que habita na pel neses minutos; “Un inmortal” é o primeiro soneto dunha serie que escribín conmocionado pola lectura dun conto de Jorge Luis Borges onde a eternidade é unha horríbel condenación que padece un grupo de individuos; “Vello soneto” contén o triste estúpido que me embargou cando souben a noticia da morte de Celestino Fernández de la Vega; “Pensamento de Heráclito” denuncia que, aínda que quixese pensar como o filósofo presocrático, ninguén pode pensar dúas veces o mesmo pensamento porque a dor do home é distinta en cada segundo das nosas vidas, así como a súa felicidade; por último, “O inmortal” constitúe o segundo dos sonetos dedicados á figura borgesiana, sendo escrito un ano antes que todos os poemas ata aquí vistos. Todos eles, xa o dixen, teñen máis de dezasete anos. Agora sei que a nostalxia, máis que a vaidade, motiva a súa publicación.

O LUPANAR E MANUEL-ANTONIO

Vexo un dourado rostro neste exergo
E as lágrimas empapan a remota
Paixón por terte amado na derrota
Dos meus dedos perdidos en ti. Ergo
Esta moeda turba que deslumbra,
Pido o seu don de cervá e doce rumo
E emerxe a tua memoria, como o fumo.
Busquei o teu contorno na penumbra,
Sentín cálida a brisa e sobre o dorso
Das papoulas creceu o sol no albor
Máis pródigo e secreto. Sen remorse
Descín a un suavísimo limiar.
Somentemente agora sei que todo é dor
E funme, sen amor, para outro mar.

ARTUR EN FISTERRA

221

A espada no regazo desta pedra
Non é de claudicante bronce, elo
Subtil do que non vemos, eu anheloo
A súa posesión. A noite medra.

Merlim non aparece e unha révoa
De páxaros de cores é que irisa
A miña espera e esta débil brisa
Que me converte en hóspede da névoa.

Dormitan sempre trémulas as lanzas
Que non vou empuñar. Nun areal
Sen luz as almas van para outro mundo.

Da liña inescrutábel das lembranzas
Ven unha voz transida. É o Graal
Que serpea e se perde no profundo.

EBN DUBAN

(sobre un conto de *As mil e unha noites*)

Teño os iris feridos. Non habito
As follas dun presente que se esvai
Como a sigla dun nome, como un pai
Que se perde nun pó case infinito.
Agora sei, decerto, que a lectura
Dará morte ao rei grego. Con certeza
Será o seu fin, tamén da sua rudeza.
Decapitado estou e non perdura
Mais que a vinganza, sabre dun eunuco
Que vinga o meu castigo, a represalia
Contra quen me matou (morreu a dalia
Nun alxibe e na tarde en que caduco).
Dentro do rei o tóxico se expande
Con cruel devastación. Alá é grande.

222

INVERNÍA DA CAMELIA
ESPELLO TRÁXICO

Cando unha flor se agosta e se consuma
E unha luz negra na retina incide
O corazón que late e que me abruma
Quer que esta miña tempestade olvide.

Páxaro de asas onde habita a bruma
Vehemente como un lume que divide
A noite nosa, algún delirio, a escuma,
que foxe no albor, sobre esa vide.

Desexo que retorne a aurora, o canto
Da breve chuva, o doce territorio
Do xílgaro e das algas, da ardentía.

Os meus ollos agardan o esponsorio
Das luces e das sombras encuancto
O soño que morreu xa se esvacía.

JULIUS CAESARE

Agora vexo un grupo numeroso
Que alberga unha intención cruel. Aumenta
A miña desazón perante a lenta
Chegada cara a min. Non é moroso
O meu pesar. As mortes enaltecen
A memoria dos homes se na guerra
Entregan as suas vidas e na terra
Destilan o seu sangue e, logo, tecen
destino co alento das espadas.
Mais morrer deste modo desigual
Deixa nos labios un sabor a cuarzo.
Fillo da miña sombra, agora nada
Entre estes dous anhelos. Un puñal
Torvo postula a miña morte en marzo.

SOSEGO DE DANTE

Non vou xemer a morte de Beatrice.
Non poderei chorar a amada cinza
Convertida na terra que escurece
sempiterno ébano da noite.
Non debo xa chorar por esa morte
Na gozosa prudencia das palabras,
Só podo ter o xúbilo do esposo
Cando os astros converxen nun só ardor.
Non chorarei a morte de Beatrice,
Pois contemplo nas nubens o seu rosto,
E descubro nas brisas as suas pálpebras,
Os ollos que acharei no Paraíso.

GAUTAMMA

(1973)

Para ver entre as flores a oferenda
Da névoa e do claror elevo os duros
Ollos nas fendeduras, extramuros
Dos lumes que se apagan nesta senda.

Non posúo a mañá neste confuso
Ir e vir que chamamos vida, sina,
Calquer nome da morte ou da ruína
Do que somos, relámpago difuso.

Para aquilo que morre unha só dor
Abonda, mais tamén o brillo avaro
Do amañecer na súa lenta marcha.

Para aquilo que foi o desamparo
Que non direi, vocábulo de escarcha
Ou algunhas palabras de vapor.

224

LA PROSTITUTE

Que Odiseus incrustase no único ollo
Do monstro unha madeira incandescente;
Que Teseu exterminase os foraxidos de Istmos
E derrotase o Minotauro coa forza dos seus puños
E soubese saír do labirinto;
Que noutro tempo as naves de Jasón
Sulcasen o intérmino oceano
E el mesmo puxese xugo a dous touros
De pezuños de bronce
E sementase os dentes do dragón de Cadmos
Que logo serían homes...
Perante estes incertos sortilexios
Que a memoria rexistra desde a noite
Digo, acaso non é máis prodixioso
Que en troca deste círculo de cobre
Poda brotar un beixo dos teus labios?
Que a cambio desta esfera de metal
O teu xemido vibre fronte á aurora?

UN INMORTAL

Condenado por Quen. A miña infancia
Prolongouse, ben cedo, na penuria
Das estacións. Bebín unha substancia
Imprecisa nun cálice de Etruria,
Coñecín a balestra de Cartago,
Un grego innumerábel dixo: nada
É eterno. E unha morte levou cada
Átomo do seu verbo para o lago
De Hades. Cuase sentín a morna frecha
Cravarse no meu peito, na batalla.
E escoitei na poeira a voz grisalla
De Artur, que me chamaba, nunha endecha
De Edimburgo, que nunca foi ouvida.
Inmensas vidas foi a miña vida.

VELLO SONETO

225

(á memoria de Celestino Fernández de la Vega)

Agora é que regresa a luz tardía
Ferindo estes meus ollos, como un dardo,
Resuscitando a alba encanto a gardo
En min amadamente, esa outonía.

Unha noite fulgura fuxidía.
Entro nun soño sinuoso e tardo
En ser outro e contemplo como ardo
Sen min nos labios dunha sede fría.

Queiman voces, supuran cicatrices.
O inverno transparente xa ma invade,
Como un corpo ondulante en preamar.

Orvállase o que eu amo, eses felices
Arrebatos de luz, o que se evade
No río escuro en que me vou bañar.

PENSAMENTO DE HERÁCLITO

Como te vas na lágrima do río
Diluír, inquietude deste mar
Que morre diriamente, sen parar
De entregar os desposos. Este fío
De luz vai perecer noutro vacío,
Aquel que chega da lembranza e diz
Que o meu fin está perto e son feliz
Sentindo no meu seo o calafrío
Daquilo que deixei, o meu reflexo
Nesta agua tranquila e poderosa
Que decorre sen min. Somentemente pido
Que conclúa o seu non e vexa o nexo
Que me une a unha sombra dolorosa
En que penso que son quen non tes sido.

226

O INMORTAL

(Sobre o conto homónimo de Jorge Luis Borges)

Eu descoñezo esa temíbel lanza
Que chaman morte ou thánatos, indicio
Da outra beira que chega ou precipicio
Do non ser que nos deixa sen bonanza.
A paixón é quen salva e quen me deixa
Amar eternamente esta alborada.
Soño ás veces coa sombra nunca dada,
Nese lugar translúcido en que a queixa
Non existe. Desertos e baías,
Sonámbulas mañás, cidades vagas,
Deseñan o meu sempre. Son aciagas
As gotas desta chuva, os mesmos días
Que vivo cada día e penso: “exento
Estou do lodo turbo e do lamento”.

Compostela, 1982.